

BUTLLETÍ DE LA COLÒNIA I VILA DE FORCALL

Bisgargis

ANY XLII - N.º 279 - ESTIU 2003 - Dipòsit legal: B. 12.028-70

EDITORIAL

DE BOSQUES, FUEGOS Y CAMINATAS

Qué mágica la luz que se filtra entre las ramas del bosquecillo del *Mas de Racó*, con el magnífico ejemplar de roble... qué impresionante el descenso de la *Mola de Sant Pere*, qué bella la vista de Forcall subiendo a *Sant Marc*, qué magnífica la subida, el camino por la *Mola d'en Camarás* y el paso por *els Gegants*... Es difícil entender que alguien destruya a propósito la naturaleza, aunque con ello se vayan a hacer millonarios, y más teniendo en cuenta que la mano que incendia recibe sólo las migajas de un dinero que acabará beneficiando a otros.

Sí es verdad que hay un deterioro menos evidente, menos agresivo pero que va haciendo más «aceptable» esta destrucción del campo. Cuantas veces, andando por un camino, se descubre que si pasa cerca una carretera por «arriba» más de una persona, que nunca incendiaría un bosque, ha echado basura, la nevera vieja o el televisor montaña abajo... por no meternos con los menos agresivos pero que dejan «*penyores*» para el que pasará detrás, botellas de plástico, latas o papel.

Y qué decir del efecto industrial, canteras, carreteras que se suponen deben cuidar el entorno. La verdad, los desmontes en rarísimas ocasiones quedan como nos prometieron, reforestados, o al menos respetuosos con el medio natural inicial. En esto, las administraciones que se rasgan las vestiduras cuando hay incendios, lanzan un mensaje negativo subliminal cuando el paisaje queda «herido» por industrias, carreteras, etc. Hay que ser meticuloso con estos detalles y tener credibilidad. No se puede destruir la fauna y el paisaje y pedirle a la gente que sea respetuosa con el entorno natural.

Y para acabar con una nota positiva querría permitirme un consejillo, especialmente a los que tienen cincuenta y tantos, para que se animen a la caminata. Pensad en el ABC «físico», **A**gua, **B**astones y **C**alzado y un ABCDE «moral» **A**nimo, **B**uena compañía, que **C**arbó (Ismael) organice la caminata, **D**isfrutar con los controles y tener «**E**scobas» de la categoría de Paco y Jesús.

XXVI APLEC DELS PORTS

Amb el lema "Estem ací", Forcall ha celebrat la última setmana de juliol, la vint i sisena edició de l'Aplec dels Ports. És la tercera vegada que el nostre poble acull aquesta festa comarcal, i una vegada més ho ha fet amb l'èxit esperat.

Tot el poble ha anat a una, treballant junts a les barres, als pàrkings, fent bocates, vigilant les exposicions, cuinant, netejant, coordinats per una comissió que ha funcionat a la perfecció. Al final dels tres llargs dies de festa, tothom estava satisfet de la tasca que havien fet, culminant el treball d'un any sencer i deixant el llistó molt alt pels representants de Portell, que l'any vinent seran els encarregats d'organitzar l'Aplec.

Al llarg del cap de setmana a Forcall es va veure una mica de tot, des de les plataformes reivindicatives que informaven de la problemàtica de les mines o de la presó d'Albocàsser, fins a les exposicions fotogràfiques de temàtica comarcal. Des de petites actuacions teatrals al carrer, fins a macro-concerts per a prop de deu mil persones. Des d'actuacions àcides, no aptes per a tots els públics, fins a conta contes pels més menuts. Cal dir que el comportament de la gent va ser força bo. No es van registrar incidents remarcables, tret dels comprensibles en concentracions humanes tant nombroses, com pot ser algú que no sap on és, qui s'endú un tros de bandera o qui embruta on no deu.

Aquesta barreja d'actuacions tant diverses es va distribuir en tres grans espais. A la Plaça Major, la plaça de Sant Miquel y la plaça de l'Església van tenir lloc, principalment, les actuacions teatrals, de dansa, conta contes i actes d'animació al carrer, que de forma itinerant van recórrer les places, carrers, racons i raconets del Forcall. Al pati de les escoles es van escoltar els grups musicals més "canyeros". El tercer gran espai va ser el camp de futbol, on van tenir lloc les actuacions musicals més multitudinàries. Només cal dir que la nit del dissabte es calcula que unes deu mil persones van acudir a aquest recinte. A més a més es van habilitar dos grans aparcaments i dues zones d'acampada a les afores del poble, un gran menjador sota una capa, així com àrees de serveis, dutxes i barres a tots els àmbits d'actuacions.

Cal destacar els actes inaugurals i de cloenda, coordinats per Valentí Piñó (Chirri per als amics) de Pimpinelles-teatre. La inauguració va ser d'un gran impacte visual, amb un joc de música y foc que donava a la plaça de Forcall un aspecte espectacular mai vist. L'acte va tenir el seu moment més àlgid quan Anabel Ejarque va llegir un contundent manifest en favor de la comarca.

Amb motiu de l'Aplec es van reunir en una taula rodona representants de set pobles de la comarca, per debatre problemes comuns, coincidint en l'opinió de que el futur de la comarca passa per la unitat de tots els pobles que la formen.

Pel que fa a l'apartat d'exposicions, es van organitzar en dos espais. Al pavelló de festes, "Els Ports Pobles i Gent" (Fundació Bancaixa) dels fotògrafs José Ramón Gil i Salvador Rabaza, i la "Santantonà del Forcall" de la Confraria de Sant Antoni, i a l'antiga església de Sant Miquel "Paisatges Humans" (Fundació Blasco d'Alagó) del fotògraf Julio Carbó.

La Colònia va posar el seu granet de sorra a l'Aplec, facilitant a la comissió un quilòmetre de senyera, que va arribar a tots els racons del poble.

Anomenar a tots els grups de teatre, música, dansa i animació que van participar a l'Aplec és una tasca quasi impossible i no és el propòsit d'aquestes línies. Si voleu més informació de tot el que s'ha fet durant el XXVI Aplec dels Ports no dubteu en visitar la pàgina web www.aplecdelsports.net.

Nosaltres, des d'aquest butlletí, solament volem remarcar l'esforç de la comissió organitzadora i de tot el poble, que ens ha permès gaudir d'una festa inoblidable que segur quedarà, per molts anys, en el record de tots els forcallans.

El dissabte 30 d'agost, coincidint amb el final de les festes patronals, la comissió organitzadora de l'Aplec va fer una reunió per informar a tothom del balanç econòmic de la festa, que ha estat positiu, acordant que els beneficis seran invertits en actuacions de tipus cultural. Seguidament van convidar a tot el poble a un sopar de germanor, amb una fideuà gegant, de la que es van servir al voltant de vuit-centes racions.

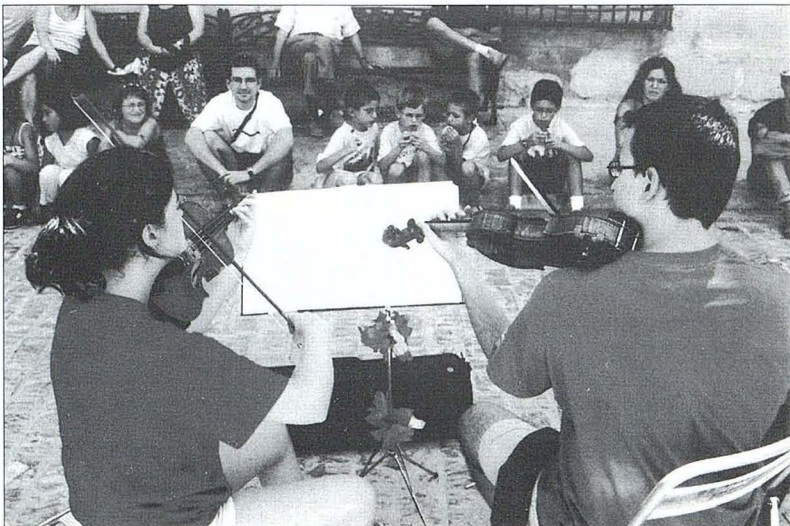
*Música celta a la plaça Major.
A la bateria Francesc Martí. (Foto S. Bordàs)*

Visita al jaciment arqueològic de Lessera, a la Moelta de Liborio o del Freres, guiada per Ferran Arasa, dins de la II Jornada Cultural organitzada per la comissió de l'Aplec el passat 7 de juny. Foto: Ismael Carbó.

Racones de música clàssica. Actuacions itinerants van esquitxar el poble, omplint-ho de música apta per tots els gustos i edats.

Foto: José Ramón Gil.

Les actuacions teatrals van ser una constant al llarg de l'Aplec. el descobriment de l'esplai de la placeta de l'Església com a escenari teatral va ser un gran encert, tal i com ho podem veure a la fotografia de dalt. El teatre va estar present a l'aplec de moltes maneres, amb grans actuacions a l'escenari de la plaça Major, amb petites resesentacions als espais de la plaça de San Miquel o a la placeta de l'Església, amb variades actuacions itinerants, i amb un taller de maquillatge teatral, com ens mostra la fotografia que tanca aquesta pàgina. Foto: S. Bordàs.

«LA INDEPENDENCIA DE LAS ALDEAS DE MORELLA»

El 23 d'agost, com a inici de les Festes Patronals de Forcall, es va presentar, al Saló d'Actes de l'Ajuntament, el llibre *"La independencia de las aldeas de Morella (1231-1691)"* que recull els conflictes entre els pobles i la capital de la comarca dels Ports, quan aquests depenien jurídicament de Morella.

Es presenta l'obra de Josep Eixarch Frasno, a partir dels materials que ha anat transcrivint dels diferents arxius municipals de la comarca, el notarial de Morella, el de la Corona d'Aragó i d'altres, durant més de tres dècades.

Degut a la seva avançada edat (88 anys) ha comptat amb l'ajuda del morellà Carles Ripollés, llicenciat en Història, per a la redacció del llibre.

El llibre té més de 200 pàgines amb més de 50 fotografies en color de Salvador Rabaza, de La Mata. El pròleg és del Dr. José Sánchez Adell, president de la Societat Castellonenca de Cultura i la presentació del Sr. Antoni Eixarch.

Com ja és sabut, la iniciativa per aquesta publicació la va prendre la Colònia Forcallano-catalana, dins de les tasques de divulgació de la història i cultura forcallana que desenvolupa, amb el suport de la Direcció General de Desenrotllament i Relacions Externes de la Generalitat Valenciana.

L'acte, conduït pel co-director del "Bisgargis" Sergi Bordàs, va començar amb el parlament del director de l'Institut Català de Sociolingüística i president del Centre d'Estudis dels Ports, el Dr. Ernest Querol qui, després de glossar la figura del "degà dels historiadors comarcals", va valorar que el volum d'escrius del professor Eixarch supera el de tots els altres historiadors de la comarca junts, motiu pel que va agrair-li la seva dedicació. Va fer esment al llibre del mateix autor *"Los bosques de Vallivana, un conflicto plurisecular entre Morella y pueblos de su Comarca"* publicat el 2001 i que es pot considerar com el capítol de cloenda del que ara es presenta.

A continuació el redactor va explicar algunes anècdotes del contingut del llibre i va fer una exposició dels principals punts de conflicte: el repartiment d'impostos i la capacitat d'impartir la justícia.

El professor Eixarch va fer el lliurament i va demanar que es llegís, d'un document on manifesta: ***"he determinado consciente y libremente ceder en custodia y depósito cuatro cajas***

Canal TV 56, de Vinaròs, entrevistant a Josep Eixarch Frasno. Foto: Francesc Castell

D'esquerra a dreta, l'alcalde Santiago Pérez, l'autor Josep Eixarch, el redactor Carles Ripollés i la representant de la Fundació Blasco de Alagón Lucía Martí.

Foto: Conxita Cardona.

de documentación histórica procedentes de Protocolos notariales de notarios de la comarca, fruto de mi trabajo de toda una vida, a la Colònia Forcallano-catalana, en las personas de D. Antonio Eixarch Cardona i Sergio Bordás, vicepresidente y vocal de la misma respectivamente para que, con las debidas garantías de seguridad las puedan utilizar los investigadores, mientras el Ayuntamiento no disponga organizar un archivo debidamente catalogado con garantías de seguridad, en cuyo caso las pasarían a dicho archivo para siempre". Aquest document es va acceptar i signar en conformitat pel donant i els receptors. Dies abans el professor Eixarch va fer donació del seu arxiu fotogràfic, per al fons de la Colònia, al Sr. Antoni Eixarch.

En aquest moment es va produir un elevat grau d'emoció que va commoure a tots els assistents, culminant en un prolongat aplaudiment. Encara emocionat, el Sr. Eixarch va dir que es jubilava definitivament i va demanar que no li demanessin signar llibres, degut al seu cansament. Malgrat això no es va negar a fer-ho.

Lucía Martí, representant de la Fundació Blasco de Alagón, entitat que ha sufragat els costos de redacció, va agrair a tothom esforç realitzat, i va mostrar la disposició de la Fundació per col·laborar en altres projectes similars. La presidenta de la Colònia Forcallano-catalana, Pilar Polo, va mostrar la seva satisfacció per haver assolit un projecte llargament esperat.

L'acte el va cloure l'alcalde de Forcall, Sr. Santiago Pérez, que va dirigir el seu discurs cap a la necessitat de que els pobles puguin decidir el seu futur lliurement, aprenent de les ensenyances del passat. L'obra ha estat publicada per l'editorial vinarossenca Antinea, dirigida pel Sr. Francesc Castell, forcallà de naixement, al núm. 26 de la seva col·lecció "D'Irta a Montsià", especialitzada en temes del Maestrat i els Ports.

Al cloure l'acte el Dr. Querol i la Colònia es van comprometre a aprofitar les dades de la toponímia històrica de la comarca, oferides pel professor Eixarch, per a publicar-les en un futur proper amb el recolzament de les Institucions.

Tot seguit es va oferir un generós aperitiu a tots els que van assistir i als convidats especialment a l'acte, als alcaldes dels 26 pobles, aldees i pedanies implicats en el conflicte, se'ls va obsequiar amb un exemplar del llibre per l'arxiu municipal.

La premsa escrita i el canal TV 56 van fer el seguiment de l'esdeveniment.

A dalt, un dels moments més emotius de la presentació, al rebre l'autor un fort aplaudiment per part del nombrós públic que va assistir a l'acte.

Foto: Salvador Rabaza.

A baix, el diputat provincial de la comarca dels Ports i regidor de l'ajuntament de Cinctorres, José Manuel Gisbert, felicitant a Josep Eixarch pel seu llibre.

Foto: José Ramón Gil.

ASAMBLEA GENERAL ORDINARIA DE SOCIOS DE LA COLONIA FORCALLANO-CATALANA

El día 2 de noviembre de 2003 se celebrará en *Sant Carles de la Ràpita*, la Asamblea General Ordinaria de Socios de la Colonia Forcallano-Catalana de 2003, en el restaurante *CASA RAMON-Marinés*, situado en la calle Arsenal número 16 de esta bonita población del delta del *Riu Ebre*, frente al puerto marítimo.

PROGRAMA

11.00 h. Asamblea General con el siguiente orden del día:

1. Lectura y aprobación del acta de la Asamblea anterior.
2. Informe de actividades.
3. Balance económico 2002 y aprobación del estado de cuentas, si procede.
4. Informe de presidencia.
5. Elección de nueva Junta Directiva.
6. Presentación y aprobación de presupuesto 2003, si procede.
7. Propuesta de inscripción en el Registro de Asociaciones Valencianas en el Exterior de la Generalitat Valenciana y su aprobación, si procede.
8. Presentación del libro «La independencia de las aldeas de Morella (1231-1691)» de D. José Eixarch Frasnó.
9. Ruegos y preguntas.

12:30 h. Santa Misa en la iglesia de *Sant Carles de la Ràpita*.

13.30 h. Fin del acto.

14.00 h. Comida en el propio restaurante donde degustaremos un menú típico de la Costa Dorada.

Los interesados en asistir deben contactar:

En Barcelona	Sr. Jorge Martí	Tel.: 933 811 420
	Sr. Víctor Peñarroya	Tel.: 934 413 489
		933 295 820 (tardes)
En Forcall:	Sr. José Carceller (Pepet de Gitana)	
En Castellón:	Sr. José Manuel Dabón	Tel.: 964 238 785
En Vinaroz:	Sr. Juan García	Tel.: 964 453 423

El precio de la salida (autocar y comida incluidos) es de 24 euros. Niños hasta seis años gratis y hasta doce años 10 euros (menú infantil).

La salida desde Barcelona será a las 8 horas en la Ronda de San Pedro (lado del Corte Inglés).

Una vez finalizada la asamblea se pondrá a la venta el cava conmemorativo de la reunión, y la LOTERÍA DE NAVIDAD, también se podrá adquirir el libro «La independencia de las aldeas de Morella» al precio de 17 euros.

COLONIA FORCALLANO CATALANA <small>C/ Bruch, 12 - Apartado de Correos 25-140 - 08080 BARCELONA</small>	
LOTERÍA NACIONAL	
<small>El portador interviene la cantidad de DOS EUROS CON CUARENTA CÉNTIMOS en el billete</small> N.º 39.858 <small>del sorteo que se celebrará el día 22 de diciembre de 2003</small>	
<small>En caso de salir premiado lo hará efectivo en la Caixa de Estalvi del Principat</small>	<small>N.º</small> <small>Colaboración: 60 céntimos</small>

FORCALL TERRA D'EDUCADORS

Sovint s'ha caracteritzat a Forcall per ser un poble levític, i raó no en falta. Han estat nombrosos els preveres, religiosos i religioses que el nostre poble ha ofert a la pròpia diòcesis i a la resta, al nostre estat i a terres estrangeres.

Paral·lela a aquesta característica hi ha una altra que poc es nomena, i que donaria també per fer un bon estudi: Forcall és terra d'educadors. Mestres, formadors, animadors de joves, professors, responsables d'entitats i grups juvenils, alts càrrecs en el món de l'ensenyament...; i tot això a diversos nivells: infantils, joves i universitaris. Encara més, algunes famílies s'han significat per fer-ne de l'ensenyament quasi un sistema de vida i, d'altres, gairebé ha semblat una herència familiar.

Tortosa, seu del bisbat, ha estat una ciutat especialment privilegiada en rebre aquesta aportació de forcallans pedagogs. A títol de mostra només cal recordar com han estat directores de les grans institucions educatives de la ciutat mossèn Manuel García Sancho, mossèn Franciscà Garcia Monforte i mossèn Enrique Aimerich Polo. D'aquest darrer voldriem ara parlar-ne.

Ara fa trenta tres anys, mossèn Aymerich, iniciava la seva aventura en el col·legi de la Immaculada, principal centre de formació de la diòcesi. L'aportació que ha fet a l'esmentada institució ha estat inqualificable. Ha hagut d'adaptar les velles estructures educatives dels anys setanta a les exigències legislatives i socials actuals. Resultat, ha dirigit la transformació i actualització de la principal institució educativa diocesana, actualment anomenada col·legi Sagrada Família. Nou-cents alumnes, noranta professors, vuitanta residents... és l'herència educativa que ara, en el moment de la seva jubilació, deixa als qui el succeeixen.

Però, més enllà del moment present, ha dirigit una institució que ha tingut com objectiu estar al servei de l'educació dels joves de totes les terres que abasta la diòcesis, i en ella s'han format generacions i generacions que ara, ja molts en la seva maduresa, formen part de l'entramat social del territori. Professionals, directius, polítics, empresaris i un llarg etc. han rebut la seva influència i configuren les estructures socials d'aquestes terres del sud de Catalunya i nord valencià.

Per si això no fos poc, el seu mestratge no acaba aquí. L'altra gran passió de la seva vida, la teologia, l'ha dut a ser un veritable punt de trobada diocesà en la reflexió sobre el Déu de Jesucrist. Tot un cúmul d'anys com a professor en el seminari ha fet que la seva tasca teològica arrelés en la major part de parròquies del bisbat a través dels seus alumnes/capellans. Ara, alliberat de la càrrega quotidiana del col·legi, podrà aprofundir encara més en la immensitat d'aquesta reflexió. Tot un símbol en una societat postmoderna procliu a la indefinició i a les opcions puntuals i inconnexes de vida. A nosaltres només ens resta agrair-li tota aquesta dedicació al bon lloc en què ha deixat el nom del nostre poble i esperar rebre de la seva maduresa teològicoreflexiva.

Per substituir-lo al front de la seva tasca educativa s'ha comptat, un cop més, amb un forcallà: Antoni Polo Moya, nebot de mossèn Aimerich. Aquest es formà com a mestre, educador social i llicenciat en psicopedagogia. Entre els seus quefers educatius compta haver estat creador i director del Centre Obert de l'Ajuntament de Tortosa i del centre de menors de Justícia Juvenil de la demarcació de Tarragona; creador i director del CRAE "Coll de l'Alba" del Departament de Benestar Social, i del pis assistit Cruïlla del pla Interdepartamental de la Generalitat. Ha estat també fundador de l'Escola de l'Esplai de Tortosa i ha exercit com a titular de la residència diocesana Adrià VIè. Durant tres anys supervisor delegat de l'Oficina Departamental d'Educació Catòlica (ODEC) de les províncies de Lampa i Pucará en Perú, i desenvolupar tota una productiva activitat al voltant del voluntariat i l'educació social i lúdica des de la seva presidència en el Grup Blanquerna de Tortosa, entitat que ha rebut el primer premi a la solidaritat del Consell Comarcal del Baix Ebre (2002) i el premi Jaume Ciurana (1998) atorgat per la Generalitat de Catalunya.

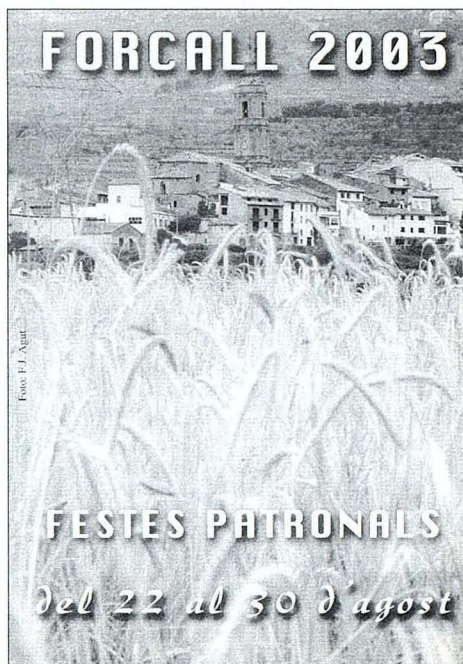
Li desitgem bon encert en aquesta nova responsabilitat.

PROGRAMA DE FIESTAS

Seguendo la línea marcada por años anteriores, el programa de fiestas de este año recoge las habituales saluciones del alcalde, de la comisión y del mosén, el programa de fiestas y cinco artículos de temática variada.

Antoni Eixarch Cardona nos acerca a la actualidad de la Colonia Forcallano-Catalana; Carles Ripollés nos narra anécdotas de la independencia de las aldeas de Morella, recogidas en el libro que se presenta en las fiestas; Joseph Eixarch Frasnó nos explica una historia escandalosa y poco ejemplar ocurrida en el Forcall de 1666, cuando se atentó contra el Prior de la Comunidad de Padres Dominicos; la comisión del *XXVI Aplec dels Ports* nos hace un primer análisis de la fiesta, que evidentemente es positivo; y finalmente, Joan Andrés Sorribes, autor del libro "La forja de Lessera", presentado en Forcall el pasado mes de julio, sin saber que decirnos, nos dice muchas cosas en un interesante artículo que cierra el programa de fiestas.

El programa va ilustrado con muchas fotografías, la de la portada es obra de F.J. Agut y la contraportada muestra el cartel de l'Aplec. Se acompañan tres separatas, una transcribe la programación de fiestas en castellano y las otras se refieren a la presentación de dos libros durante las fiestas, "La independencia de las aldeas de Morella (1231-1691)" de Joseph Eixarch y "L'Esperit del Foc" de Pep Castellano.

FIESTAS PATRONALES 2003, del 22 al 30 de agosto

Este año Forcall ha vivido unas fiestas muy populares, a los ya habituales eventos gastronómicos (concentración de paellas, cena de "sobaquillo" y III Muestra Gastronómica), este años se le han unido los culturales y deportivos. Se han presentado dos libros, "La independencia de las aldeas de Morella (1231-1691)" de Joseph Eixarch, el primer sábado de fiestas y "L'Esperit del Foc" de Pep Castellano el miércoles. El martes se organizó una excursión por el término y el viernes tuvo lugar una Marcha Cicloturística que terminó con una interesante visita guiada a la Fábrica Giner, en ambos casos la comisión obsequió a los participantes con un suculento almuerzo. También se ha organizado la II Exposición fotográfica Vila de Forcall.

En el apartado taurino hay que destacar la noche del sábado, con un especial *bou embolat* de cinco bolas, muy espectacular, el novillo se encargó de animar la fiesta desde el principio ya que, nada más salir del cajón, arrancó de cuajo al pilón de embolar, dando más trabajo del esperado a los emboladores.

Las orquestas se celebraron en el pabellón y en la plaza Mayor los días de cena de "sobaquillo" y Muestra Gastronómica, el domingo tuvo lugar el baile de disfraces, donde la *colla Els Panchos* se llevó este año los dos premios, con dos grupos, uno disfrazado de religiosos y otro, muy original, de espantapájaros y varios niños de pajaritos.

Los niños y los más mayores también tuvieron su día, el jueves hubo parque infantil y gymkhana, en la plaza mayor, y el sábado, día de los jubilados, hubo comida de hermandad y actuación de rondalla, que se desplazó hasta la Residencia de la Tercera Edad para que todos pudieran disfrutar de este día.

Torre dels Baretos. Foto: Conxita Llop.

Mención aparte merecen las procesiones, que no por tradicionales dejan de tener cada año un significado diferente, el colorido de las danzas, el sonido de dulzainas y tambores, el olor de la albahaca y de la cera quemada, dan sentido a la fiesta y quedan impresas en la mente de todos los forcallanos, por no mencionar las relaciones, que este año, como es habitual, han sido muy intensas y emotivas, destacando la relación del ángel a cargo de María Moya, que fue muy comentada por todos los asistentes.

Para finalizar, agradecer a todos los que han organizado los festejos, por su voluntad y por haber sabido sobreponerse a la resaca del Aplec, ya se sabe, después de el esfuerzo que supone para un pueblo como el nuestro un evento así, no es fácil organizar unas fiestas patronales.

Este año las fiestas patronales han tenido un gran componente deportivo. En la foto de arriba, de Conxita Cardona, vemos la excursión por el término a su paso por el río Calders. La foto de abajo, de José Ramón Gil, nos muestra a los participantes en la Marcha Cicloturista, a su llegada a la plaza Mayor.

La afición a los toros en nuestra tierra es innegable, en la foto de Vicenç Pascual podemos ver el bou embolat de cinco bolas, que este año se vio por primera vez en Forcall. El mismo Vicenç nos muestra a los ganadores del concurso de disfraces en la foto de abajo.

COL·LABORADORS A LES DANSES

DANSANS

Paco Chervet, Pedro José Pérez, Raúl Montfort, Rafael Carbó, Juan García, Ximo Segura, Alberto García, Santi Milián, Silverio Pérez i Carlos M. Segura.

GITANETES

BARRA I. Mayte Ramia, Ana García (Moronda), Mónica Segura, Clara Sorribas, Sonia Martí, Emma Membrado, Mª Pilar Carbó i Marta García (Moronda). Barrero Marcos García.

BARRA II. Clara Pascual, Carme Carbó, Sara Forcadell, Goretti Julián, Olga Peiró, Mireia Carbó, Marta Ortí, Alicia Amela i Paula Aguilar. Barrero Marc Forcadell.

ARQUETS

Carlos López Blasco, Iván Alvarez Peñarroya, Mar Mestre Cervera, Carmen Carbó Cortés, Diego Artola Omedes, Mario Martí Mas, Jorge Tena Ripollés i Victoria Celma Barberán.

BARETES

Ferran Borràs Martí, Marta Plà Farré, Julia Altaba Prades, Lidón Ferrer Gil, Raül García Monfort, Gerard Carbó Santamaría, Ana Mª Carbó Omedes, Vanesa Viñals Cervera, Marc Lerma Pesudo, Mª Estela Ferrer Prieto i Rut Raspall Salamanca.

LLAURADORA

Mª Pilar Adell Beltran

LLAURADOR

Sergi Bordàs Rodríguez

RELACIONS

Angel: Maria Moya Celma.

Soldat romà: Joaquín Omar Guarch Climent i Noé Peñarroya Pechobierto.

La música a les cercaviles i processons ha estat a càrrec del grup de Dolçainers i Tabaleters de Forcall.

Foto: Conxita Cardona

TOPONIMIA FORCALLANA. EL MOLINO Y LA TORRE D'EN BLAI BERGA: SU TESTAMENTO (XIII). LOS CIURANA, NUEVOS SEÑORES DE LA TORRE

Con la pincelada anterior, número XII, cerrábamos la primera parte de la serie sobre el molino y la Torre de los Berga. Cinco capítulos dedicados al último de la dinastía, propietario de nuestra Torre, D. Blai Berga y Forcadell.

Sin embargo, su figura y personalidad no quedan, ni mucho menos, lo suficientemente estudiadas. Su categoría, como hombre público y propulsor de la economía valencana, merece –creemos– una más amplia y completa biografía. Para poderlo conseguir, me permitiría aconsejar a futuros investigadores interesados en el tema, que orientaran su trabajo en el Archivo del Patriarca de Valencia, donde se conservan los protocolos de los notarios que autorizaron su último testamento (año 1607) y codicilos (año 1609), así como los del notario Jaime Martín Vaziero, hombre de su entera confianza. En ellos seguramente encontraríamos registradas la mayor parte de sus actuaciones públicas y operaciones comerciales. También nos podrían proporcionar documentación provechosa los notarios morellanos de sus dos archivos, por mí apenas estudiados por respeto y consideración a mossèn Manuel Milián y al Dr. Manuel Grau Monserrat, que los frecuentaban con asiduidad; y por la dificultad de poder acceder en aquellos tiempos a los del Archivo Histórico Eclesiástico, que dirigía el primero.

Por otra parte, hay que lamentar una vez más la inexplicable desaparición o mejor la no localización, por ahora, del archivo familiar de los Berga. En vano trabajaríamos buscándolo en los fondos documentales pertenecientes a los futuros propietarios de nuestra Torre: los Ciurana, los Monserrat, los Salvador (marqueses de Cruilles), los Palos; pues no olvidemos que los Berga, por ser naturales de Cinctorres, como así lo proclaman en la mayor parte de documentos públicos en que intervienen, en buena lógica se puede deducir que, por ese mismo amor a su terra natal, decidiera D. Blai Berga y Forcadell legar todas sus propiedades cinctorranas, rústicas y urbanas junto con su casa solariega, incluidos seguramente los bienes muebles y hasta el archivo familiar, a su primo hermano Nicolás Berga, de La Jana, o mejor a su sobrino Pedro Berga, ya que Nicolás había fallecido justo antes de otorgar D. Blai sus codicilos (diciembre, 1609). Por eso, los Berga de La Jana pasaron a fijar su residencia en Cinctorres. Hipótesis que vemos confirmada en el inventario «*dels bens de D. Miquel Berga, q^o, prevere, nieto de Nicolás, fet en 1673, en casa hon dit D. Miquel vivint habitava, situada en lo carrer de la Plaça...*» (1). En el folio 341 v° del Protocolo del notario, figura «*un caxonet de noguear ab son pany y clau ple de papers de cartes misives y testamento antichs... Item, altre calaixet sens coberta, ple de papers y cartes velles... Item, en un calaixet de dita caixa (fol. 342 v°) se trobaren los papers de infansonia y noblesa... de la casa dels Bergues...*

Item (fol. 343 v^a) una caixa de noguer, sens pany ni clau, dins la qual foren trobats tres llibres de memòries antigues dels Bergues antipassats...». Un verdadero tesoro documental, si tuviéramos la suerte de recuperarlo, que nos despejaría muchas incógnitas.

Pertenece mossèn Miquel a la rama de los Berga desgajada de la cinctorrana desde 1489, a raíz de la partición de los bienes de Blai Berga y Sibila Castellot, cónyuges, convenida entre sus dos hijos, Blai y Antonio. En este documento leemos: «A *Anthoni Berga* (le corresponden) tots los bens setis situats en qualsevol loch o lochs de la Serra o Coll de Vallivana avall...» (2).

LOS CIURANA, DUEÑOS DE LA TORRE

Blai Berga y Forcadell, al morir sin descendencia, repartió sus bienes, sobre todo los inmuebles, según hemos visto en su último testamento (a. 1607) y codicilos (a. 1609), entre sus dos primos hermanos, Juan Antonio Lázaro de Ciurana y Berga, de Morella, y Miguel Berga, de La Jana. Al primero, casado en primeras nupcias, en 1599, con Juliana Vilanova y, en segundas, con..., le correspondieron la Torre d'En Berga, nuestra Torre, junto con la torre y molino de los Frailes, la primera situada en el Término de Morella y el molino en término del Forcall; y la masía y molino de la Vespa, a excepción de la ermita de San Antonio, que quedó en poder de los Maçaner, forcallanos, sus fundadores.

Los Ciurana, un linaje ilustre por su cuna, cargos públicos y hazañas militares. Su palacio es hoy uno de los monumentos más destacables y representativos del pasado esplendoroso de Morella. Cinco de sus miembros desempeñaron sucesivamente el honroso cargo de «Batlles de Morella i ses aldees», cubriendo un largo período de tiempo (1505-1646). Dos de éstos fueron los dueños de nuestra Torre por espacio de 18 años, desde 1609 al 1627.

No han sido demasiado generosos en esta ocasión los notarios de la antiguas aldeas. Recurrimos a Segunda Barreda que nos habla de ellos en «Morella y sus aldeas» (3). En el «Catálogo de los Bayles de Morella», figura con el número 16 Bereguer Ciurana Moragues.

El conjunto de la torre de Blai Berga y la actual Fábrica de Palos a vista de pájaro.

Foto: S. Bordàs.

Nombrado para el cargo en 30 de mayo de 1505, sirvió este empleo hasta su muerte ocurrida el 24 de febrero de 1545. Por su comportamiento heroico y hazañas bélicas, el emperador añadió al escudo de Morella los títulos de Fuerte y Prudente al de Fiel concedido por Jaime I.

Con el número 17, D. Juan Antonio Ciurana y Ciurana, nieto del anterior, e hijo póstumo del malogrado D. Juan, que murió en la Sierra Espadán. Nombrado en agosto de 1546, desempeñó el cargo hasta 1565, en el que murió.

Sigue, con el número 18, D. Juan Antonio Lázaro de Ciurana, hijo del anterior y de Dª Bárbara Berga. Nombrado el 24 de agosto de 1565, regentando la bailía durante su menor edad, su tío –según Segura Barreda–, D. Blai Berga. Murió en junio de 1619.

Con el número 19, D. Juan Antonio Ciurana. Sucedió inmediatamente a su padre, muriendo en Morella el 14 de mayo de 1627. Éste con el anterior fueron dueños de nuestra Torre.

Con el número 20, D. Francisco Ciurana y Vilanova, hermano del anterior por parte de padre. Fue nombrado «batlle» en junio del mismo año y desempeñó el cargo hasta su muerte acaecida en Valencia el 16 de mayo de 1646. No llegó a ser dueño de la Torre y fue el último de los Ciurana en el Baylío de Morella, cargo que llegaron a desempeñar por espacio de 141 años.

LOS NOTARIOS DE LAS ALDEAS

Escasa es la información sobre el tema, que nos han facilitado nuestros notarios. He aquí algunas muestras:

Del año 1532 (4): «*Ab consentiment del magnifich Berenguer de Siurana, balle de la vila de Morella en loch de la magestat del señor Emperador, en la sglesia del lloch del Forcall, foren ajustats los seguents (autoridades locales y representantes de acreedores) per tachar (poner precio a) los grans e fruyts (forment, mestures, ordi, civada, cànter de ví, bri de çafrà) per lany present per obs de pagar les peytes pera fer paga als dits acrehedors...*».

Correspondiente al año 1569 (5): «*Magnifica Barbara Berga et de Ciurana, viuda del magnifich Juan Antoni de Ciurana, balle de la vila de Morella...*».

Del año 1615 (6): «*En apres, en la torre de don Juan Ciurana, que solia ser del q^o don Blai Berga, sita en lo terme del Forcall, al sol del riu de Morella on se junta ab lo riu Major, a 30 de octubre de 1615, don Juan Ciurana, batlle de la vila de Morella, fill y hereu del q^o don Juan Ciurana, llur pare...*»

J. Eixarch Frasnó
Tortosa, agosto 2003

NOTAS

1. Arch^o Notarios Morella. Not. Pere Agustí Sorolla. A. 1637, novbre., fols 339-351 v°.
2. Arch^o Notarios Morella. Not. Juan Çavall. A. 1488-89, febr., 9, fols. 70-72 v°. «Bisgargis», n° 264.
3. Morella y sus aldeas. Segura Barreda, José. Tres tomos. A. 1868. Edición facsímil realizada por A.M.Y.C. A. 1981.
4. Arch. Not. Morella. Not. Forcalano, Antoni Tonda. A. 1532, jul., 10. fol.
5. Arch. Not. Morella. Not. Vicent Onofre de la Tonda. A. 1569, gen., 23, fol. 32 v°.
6. Arch. Not. Morella. Not. Miquel Joan Franch. A. 1593, fol. 303.

LA MEMÒRIA DAURADA

Obradors de Morella s. XIII-XVI

Durante los meses de abril a septiembre, la ciudad de Morella ha acogido la exposición *La Memòria Daurada*, que muestra gran cantidad de obras de arte religioso realizadas en los talleres de Morella en los siglos XIII al XVI, procedentes de centros de diversos países como el Spanish Society de Nueva York, el Museo Histórico de Lenzburg en Suiza o el centro de artes decorativas de Madrid, así como de colecciones particulares y de distintos pueblos de Els Ports y Maestrat.

Morella y todas las poblaciones de su entorno vivieron, en la época que trata la exposición, una etapa de gran esplendor económico, tanto por su situación estratégica como por el floreciente comercio de la lana, lo que dió lugar a una gran actividad en el campo del arte, que se tradujo en el embellecimiento de sus iglesias con obras salidas de los talleres morellanos. Pero a mediados del siglo XVI se inició el declive y muchas de las obras de arte cayeron en desuso y fueron desapareciendo, sobre todo en los siglos XIX y XX, por su destrucción en las guerras y por el fenómeno de los anticuarios, que propició su dispersión por museos y colecciones de todo el mundo, pero que también sirvió en muchos casos para evitar su destrucción física.

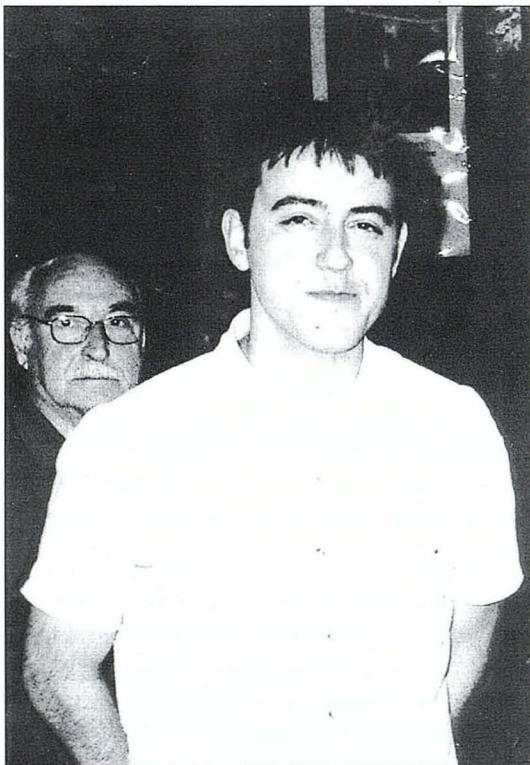
La exposición describe la importancia de la comarca y de las obras que allí se generaron en esta época, aproximándonos así a nuestra propia historia. La Basílica Arciprestal de Santa María la Mayor se ha acondicionado de forma sorprendente para recibir la exposición, lo que ha permitido al espectador ver su espectacular arquitectura desde ángulos insólitos, restaurándose gran parte de las obras cedidas por los pueblos de la comarca, así como las figuras de las escaleras del coro y del trascoro, limpiándose la zona interior de las puertas góticas de la basílica. La muestra ha sido organizada por la Fundación Blasco de Alagón, con el patrocinio y colaboración de diversas entidades públicas y privadas. El éxito de la muestra, que ha sido el referente para todos los visitantes de la comarca, ha obligado a prorrogar la exposición, que en un principio tenía que terminar el mes de junio.

PULSO FORCALLANO

PERFIL DE NUESTRO NUEVO ALCALDE

Santiago Pérez Peñarroya, nació en Forcall el 21/03/1977, hace ahora 26 años. Creció por las calles y montes de Forcall, desde la edad escolar siempre fue amante del deporte, de todo tipo y le gusta practicarlo, actualmente juega en el Villafranca C.F.

También le apasionan las danzas y tradiciones de su pueblo, por eso desde pequeño participó en todas las variedades, incluso las relaciones de San Víctor y del ángel. La época de bachillerato transcurrió en Morella, donde pasó una de sus mejores etapas; de ciencias, optó por una carrera de letras, Gestión y Administración Pública que cursó en la Universitat Jaume I de Castelló, aunque su auténtica vocación era Ingeniería Forestal. No obstante, sus estudios le fueron gustando cada vez más y así al acabar la primera, se fue a Barcelona donde en la Universitat de Barcelona cursó los dos cursos de grado superior de Ciencias Políticas y de la Administración.

José Ramón Gil

Fue una bonita experiencia, pero cuando acabó decidió volver a Castellón en busca de una salida profesional y un poco más de tranquilidad, aunque le hubiera gustado volver directamente a Forcall. Durante su primer año estuvo realizando una beca de investigación en el IMPIVA perteneciente a la Conselleria de Industria donde realizó un trabajo sobre la situación de la Investigación, Desarrollo e Innovación en la Comunidad Valenciana (I+D+I). Después pasó a trabajar en el SERVEF (Servicio Valenciano de Empleo y Formación), donde trabajando para APECC hizo un estudio de campo, sobre el sector de la construcción en la provincia de Castelló.

Pero la tranquilidad de su pueblo y la preocupación por los asuntos del mismo, le llevó a volver a Forcall, donde decidió presentarse como cabeza de lista por el PSPV-PSOE. Actualmente es alcalde de Forcall y trabaja como delegado de zona de la UGT en la Comarca.

LES 4 MOLES

III edició 10-Agost-2003

per Ismael Carbó
Fotos: Sergi Bordàs

Cada any a l'agost a Forcall es fan més coses.

La cita amb les 4 moles és una d'aquestes activitats. La caminada ha perdut el factor novetat per passar a ser un repte per a molts forcallans i si no la poden fer un any es preparen per fer-la el següent.

Si l'any passat teníem 96 participants, aquest any 152, de la comarca dels Ports 100, de la costa de Castelló 37, 5 participants de València i 10 de Barcelona, segurament de vacances.

El dia molt més calorós que l'any passat ha propiciat mes abandonaments un 16,4 %, xifra bastant normal.

La caminada està guanyant fama de duresa i un grup de participants la fan corrent, els primers van arribar en 4,30 hores, mitja hora menys que l'any passat amb un itinerari més llarg i molta més calor.

Intentarem en properes edicions facilitar la participació de corredors, sense oblidar que el principal repte per a la majoria dels participants és acabar-la, i el premi és per participar.

Els participants van agrair el menjar i la beguda, la diferència entre els inscrits a l'Ajuntament, 105, i els participants, 152, van produir algun desajust en l'aprovisionament dels controls que es va poder resoldre. De cara a un millor servei als participants és important la inscripció a l'Ajuntament, que es tanca tres dies abans per poder preparar tot el menjar.

A Forcall ja és té més consciència de la mecànica de la caminada, quasi tots els participants del poble estaven inscrits a l'Ajuntament, i molts havien pagat ja la inscripció.

Com a Forcall, aquest any també teníem l'aplec, hem repetit l'esquema i l'estructura de l'any passat.

La Colònia ha patrocinat la promoció, el cartell (igual que el de l'any passat en color blau), i els tríptics disseny de Pep Ortí.

El Hogar del Jubilado i la Confraria de la Santantonada han col·laborat en preparar el menjar i en els controls.

L'Ajuntament ha assumit l'organització, ha fet les samarretes i ha facilitat la infraestructura del poble, Pavelló de Festes, Polisportiu per pernотacions, estades a la piscina per als participants, i el finançament; amb les inscripcions es pot pagar el menjar i poca cosa més.

També he d'agradir la col·laboració de la Penya les 4 moles, el grup d'amics que formen una penya virtual per treballar a l'hora de fer la caminada.

Corren rumors de fer aquesta penya real com a centre excursionista. Una de les finalitats que perseguim en fer les 4 moles és fomentar l'afició a l'excursionisme i que es practiqui durant tot l'any.

Control d'arribada al Pavelló.

Participants als controls del Pou de Damacio a la Mola d'Encamaràs.

DEPORTES

por Fermín Peris

IV CAMPEONATO COMARCAL FUTBOL-7 ALEVÍN

El 13 de julio se celebró el cuarto campeonato comarcal de fútbol-7 en categoría alevín, que como es habitual reúne a los pueblos de la comarca que tienen equipo en esta categoría.

Este año las semifinales las jugó Forcall contra Cantavieja, con el resultado de 4-2 a favor de Cantavieja, y Morella contra Villafranca, con el resultado de 2-5.

En el equipo de Forcall hay que destacar el gran esfuerzo que hicieron sus jugadores porque casi todos eran benjamines, es decir una categoría inferior.

FORCALL TENDRÁ PARA ESTA TEMPORADA CAMPO DE CÉSPED

Según nos informó la empresa Pro Jardín, adjudicataria de la reforma en el campo de fútbol, para final de septiembre empezarán las obras en el campo de fútbol con una primera fase de actuación sobre el terreno y la implantación de césped y una segunda con la construcción de unos vestuarios.

CAMPEONATO FÚTBOL PEÑAS. FIESTAS PATRONALES

Había 8 equipos participantes: Forcallans, Coheters, Despistats, Panchos, La Taberna, Deslligats, Comisió y Garito.

Campeones: Els Deslligats.

Subcampeones: Els Despistats.

CAMPEONATO FRONTENIS PAREJAS. FIESTAS PATRONALES

Campeones: Víctor R. Ferrer - Santiago Polo.

Subcampeones: Santiago Pérez - Carlos González.

CAMPEONATOS**GUIÑOTE (Bar Els Ports)**

Campeones Casimiro Sorribes Fabregat i Joaquín Gil Guarch

Subcampeones Conrat Ripollés Cantos i Jordi Rodríguez Sanz

BUTIFARRA (Mesón de la Vila)

Campeones Edmundo Cano Buj i Felipe Edo Baneda

Subcampeones Paco Sancho Escorihüela i Manuel Guardiola Ripollés

GUIÑOTE (Hogar de Jubilados Bisgargis)

Campeones José Buenaventura Prats i Luis Querol Querol

Subcampeones Juan Antonio Barberá Serastiá i Silverio Pérez López.

NATACIÓN: Los más jovencitos del cursillo de natación impartido este año en la piscina municipal de Forcall. Foto: S. Bordàs.

RINCÓN POÉTICO

En aquesta ocasió volem dedicar la parcel·la que Bisgargis dedica als poetes, al poema que ha servit de presentació del XXVI Aplec dels Ports, del qual desconexim el seu títol, però que nosaltres em volgut titular en el contundent lema del Aplec "Estem ací".

« Estem Ací »

*Com el poeta
Hem mirat aquesta terra
Quan la llum travessa
Pel trenc de la mola
I la vall s'il·lumina amb el primer raig*

*Hem mirat aquesta terra
Quan el sol enlluerna de claror el migdia*

*Hem mirat aquesta terra
Quan pel ponent s'escola la darrera flama.*

*Aixoplugats al recer d'estes muntanyes
Hem crescut, gent dels Ports
I sobre llurs pedres, hem après a viure.*

*Hem sentit d'aquesta terra
L'olor de terra banyada
Glaç i rosada.*

Hem viscut el goig i patit el plany

I estem ací

*Contra l'oblit de governs que ens obvien
Contra els mentiders de falses promeses
I contra els depredadors.*

*Estem ací
Per l'ahr, per l'avui, pel demà,
Per pensar, per decidir,
Per treballar, per somniar*

Una comarca viva

*Per construir un futur per als joves
Per garantir el present per a tots
Per conquerir un progrés sostenible
Per afermar el que tenim
Per fer-nos sentir
Per moltes raons*

Estem ací

ENTREVISTA A JOAN FONT

Rodolfo Sales nos ha remitido un recorte de la Vanguardia del día 12 de julio, en el que Lluís Amiguet entrevista a Joan Font, fundador dels *Comediants*, del que nos llama la atención un párrafo que hace referencia a nuestro pueblo. A la pregunta de cómo pueden estar en Bancarrota *Comediants* después de los JJ.OO., Expo, Japón, Rusia, Estados Unidos... ¡medio mundo!, Joan Font responde: "Sí, adorando el sol en las calles de todo el planeta y llevando la esencia de la Patum, las fallas, la Santantonà del Forcall por el mundo: todo para la fiesta. Pero no se puede prescindir de lo terrenal. Hemos crecido y disfrutado tanto, que descontrolamos el crecimiento, y aquí no tenemos un Jack Lang."

El temps

ESTACIÓ METEOROLÒGICA
RIU DE XIVA - FORCALL

Miguel Rodés. Gràfics: Laia Ferrer

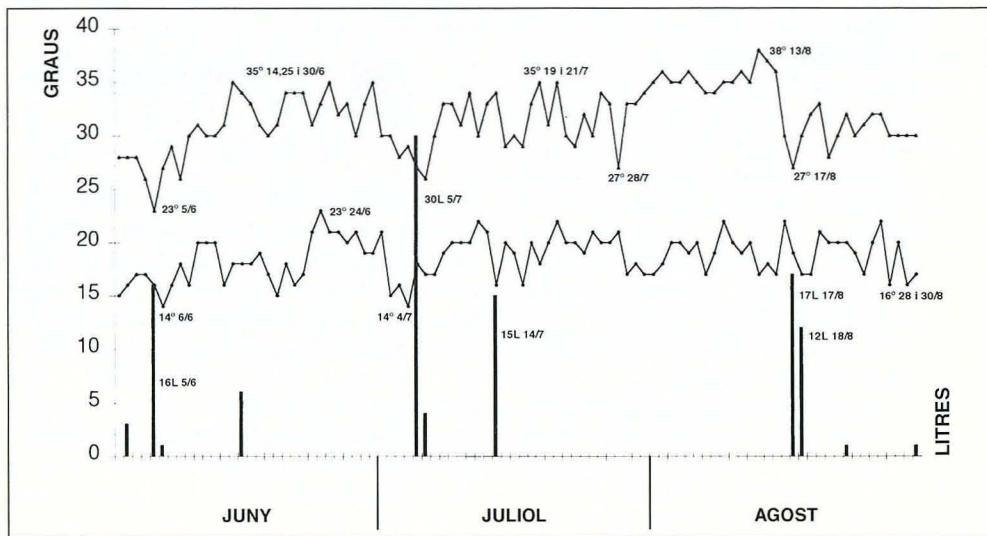
Calor, calor i més calor, aquesta ha estat la tònica general dels tres mesos d'estiu. La gràfica ens mostra unes línies constants, sense gaire oscil·lacions, amb unes màximes que van dels 23° del 5 de juny fins als 38° del 13 d'agost i unes mínimes que van dels 14° el 6 de juny als 23° del dia 24 del mateix mes.

El juny va ser un mes atípic, per la forta onada de calor que vam patir, el que ha donat una mitjana de 30,8° de màxima i una mínima de 18,9°, molt pel damunt del que és habitual. El pitjor del cas ha estat el fet de que aquesta forta calor no s'ha aturat al mes de juliol, amb unes mitjanes similars de 31,1° i 18,8°, respectivament. L'agost va començar encara més fort, arribant al seu punt culminant el dia 13 amb 38° de màxima, després van venir dies de tronades i la temperatura es va fer més suportable, encara que la mitjana és altíssima, de 32,9° de màxima i 18,9° de mínima, res a veure amb la fresca de l'any passat. Com podem observar, les mínimes altes van propiciar que les nits no foren molt caloroses, cosa poc freqüent a Forcall.

Pel que fa a la pluja, les precipitacions han estat més aviat escasses, al juny van caure 26 l/m² destacant el dia 5 amb 16 litres. Al juliol 49 l/m² destacant el dia 5 amb 30 litres i tronada i el dia 14 amb 15 litres i una granissada amb granissos més grossos que avellanes. A l'agost es van mesurar 31 l/m² concentrats en les tronades dels dies 17 i 18, que van deixar 17 i 12 litres respectivament, que van suavitzar les temperatures.

El dia 19 d'agost, al moment de caure el sol, el cel de Forcall va oferir una imatge insòlita, amb núvols en forma de cabassos i una llum força espectacular.

	Mitjana Màxima	Mitjana Mínima	Total Pluja	Màxim Vent
juny	30,8°	18,10°	26 l	Dia 4 (llevant)
juliol	31,1°	18,8°	49 l	
agost	32,9°	18,9°	31l	

NOTÍCIES BREUS

NAIXEMENTS

El dia 14 d'abril va néixer, a Castelló, Paula Breba Segarra, filla de José Miguel i Pili (Rulla).

El dia 3 d'agost va néixer, a Forcall, Víctor Viñals Cámara, fill de Paco (Madito) i de Maribel. Paco es Regidor de l'Ajuntament de Forcall.

Moltes felicitats.

MATRIMONIS

El dia 4 de juliol van contraure matrimoni, a l'ermita de la Mare de Déu del Lledó de Castelló, Antonio Alós Gil i Laura Peñarroya Fabregat (de casa Boixo). Laura és Regidora de l'Ajuntament de Forcall i Gerent de la Fundació Blasco de Alagón.

El dia 5 de juliol van contraure matrimoni, a l'església de la Mare de Déu de la Consolació de Castelló, José Luis Roda Traver i Sofia Sastre Serra. José Luis és nét de Pilar de «Morondo».

El dia 6 de setembre van contraure matrimoni, a Forcall, José Luis Pellicer Bernal i Mercedes Mestre Querol.

Moltes felicitats.

DEFUNCIONS

El dia 26 de febrer va morir, a La Batlloria (Barcelona), José Peñarroya Guarch, de casa Brunet de la Serra, nascut al Forcall el 4 de setembre de 1927.

El dia 3 de març va morir, a Forcall, Juan José Guarch Barberá, de casa Chuanet, als 88 anys d'edat.

El dia 21 d'abril va morir, a Castelló, Consolación Ferrer Michavila, de casa la Donisa, als 88 anys d'edat.

El dia 14 de juny va morir, a Forcall, José Peñarroya Carbó, als 84 anys.

El dia 3 de juliol va morir, a Saragossa, Jaime Ramba Querol (casa Gilo), als 76 anys d'edat.

El dia 15 de juliol va morir, a Barcelona, Consuelo Llop Amela (casa Rafelot), als 83 anys

d'edat, va ser enterrada a Forcall. Descansin en pau.

NOU MOSSÈN

El dia 21 de setembre, en una cerimònia presidida pel vicari general, va prendre possessió del seu càrrec el nou rector de la parròquia de Forcall, mossèn Javier Vilanova, que substitueix per jubilació a mossèn Joaquín Tena. Mossèn Javier és fill de La Fatarella i darrerament ha estat vicari d'Alcanar.

CORAL VICENTE RIPOLLÉS

El dia 27 de juny la *Coral Vicente Ripollés* de Castelló, va oferir un concert al teatre Principal per celebrar els 25 anys de la seva fundació. En aquesta coral canta un paísà nostre, José Miguel Carbó Puig. Felicitats per aquest aniversari.

PREGONER DE LES FESTES DE MORELLA

El periodista Víctor Amela Bonilla, d'ascendència forcallana i col·laborador del nostre butlletí, ha estat l'encarregat de fer el pregó de festes de la capital dels Ports, la nit del dissabte 16 d'agost. A l'acte, Víctor va estar acompanyat pels alcaldes de Morella i del Forcall, Ximo Puig i Santi Peñarroya. Víctor desenvolupa la seva professió al diari La Vanguardia, i col·labora, entre d'altres, al programa radiofònic La Ventana, de Gemma Nierga, i al programa Saló de Lectura de Barcelona TV.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE A VINARÒS

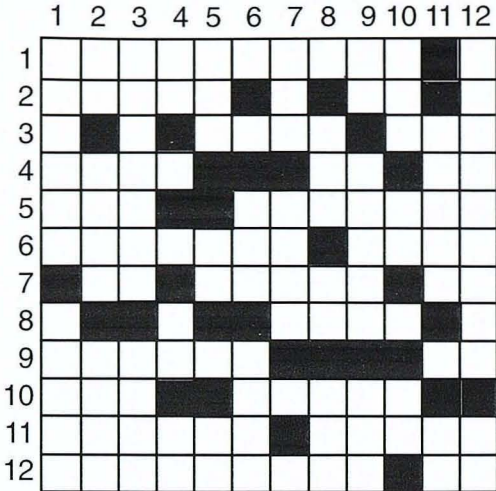
El llibre "*La Independencia de las Aldeas de Morella (1231-1691)*" serà presentat a Vinaròs el dia 25 d'octubre a les 8 hores del vespre, al saló d'actes de la Caixa Rural de Vinaròs. Tots els que esteu interessats podeu assistir a l'acte.

IV ESTIU CULTURAL

Un any més, i ja van quatre, l'Ajuntament de Forcall ha organitzat l'Estiu Cultural i Esportiu. Per manca d'espai en aquest butlletí, deixem aquest tema pel proper número.

CRUCIGARIS N.º 32

FRANCESC CARCELLER

LOS DOCE MESES DEL AÑO

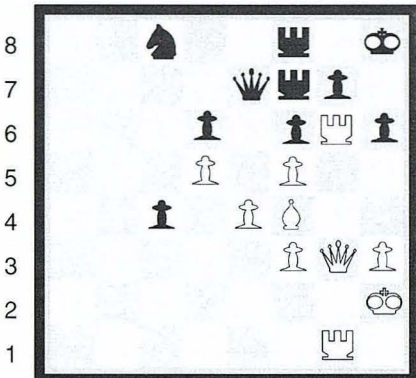
HORIZONTALES: 1. Para comenzar, uno de los meses. Símbolo químico. 2. Otro mes. Uno. Pronombre personal en latín. Vocal. 3. Consonante. Nada. Al revés, otro mes. De nuevo al revés, tratamiento de cortesía. 4. Familiarmente, saliva. Al revés, interjección. ZI. 5. Canción canaria. Otro de los meses. 6. Y otro mes. Al revés, documento que sirve para orientarnos en ruta. 7. Vocal repetida. Al revés, otro mes. Abreviatura de calificación escolar (la que más nos gusta a los padres). 8. Consonante. Uno. Palo de la baraja. Consonante. 9. El mes más veraniego. Infusión. 10. Juego de naipes. Otro mes veraniego. 11. Al revés, que tiene carácter congénito. De nuevo al revés, mes muy frío. 12. Otro mes muy gélido. Lengua provenzal.

VERTICALES: 1. Al revés, filamentos. Al revés, domesticar. 2. De nuevo al revés, nombre de letra. Limpia. Nombre abreviado por el que se conoce a un famoso jugador del Real Madrid. 3. Ensayaba. Al revés, uno en matrimonio. 4. Pronombre. Vocal. Consonante. Al revés,

afirmación. Símbolo químico. 5. Al revés y en catalán, líquido básico para cocinar y condimentar. Pronombre en latín. Forma de vendaje. Al revés, preposición. 6. Vocal. Ésta suena como una vocal pero no lo es. Oficina para el Registro de Inventos. Al revés, grano muy apreciado por los pájaros de jaula, especialmente periquitos. 7. Posesivo en femenino. Figura geométrica. Vocal. Matrícula española. 8. La misma matrícula. Al revés, onomatopeya de cierto tambor. Ciudad de Caldea. Al revés, lista. 9. Terminación verbal. Hago sólido un líquido mediante el movimiento y mezcla. Me desplazaré a algún lugar. 10. Al revés, Socialismo Obrero Español. Siglas de una compañía petrolera británica muy presente en nuestro país. Consonante. Al revés, río gallego. 11. Al revés, el mes que da entrada a la primavera. Cierta forma de vendaje. Negación. Otro mes del año. Al revés, nombre de letra.

SOLUCIÓN (sólo horizontales): 1. Septiembre. N. 2. Abril. I. Eo. O. 3. R. O. Oyam. SOV. 4. Baba. Ac. Zi. 5. Isa. Octubre. 6. Febrero. Apam. 7. Aa. Oinuj. Mb. 8. R. I. Oros. R. 9. Agosto. Te. 10. Mus. Julio. 11. Otanni. Orene. 12. Diciembre. Oc.

A B C D E F G H

ESCACS N.º 27

Francesc Carceller i Pérez

PROBLEMA D'ESCACS

LES BLANQUES JUGEN Y GUANYEN

Aquesta posició es va donar a l'olimpiada d'Elistá el 1998 entre YE CHIANCHUAN-PINTER. El jugador oriental que conduïe les blanques es a punt de «fer la collita» després de posar les peçes en una posició perfecte..., com seguiríeu?

SOL·LUCIÓ: 1. Axb6 !! i les negres van abandonar la partida. Mireu que si contesten 1...gxh6; 2. Tg8+ - Rh7; 3. Dg6++.

Si no accepten el sacrifici de l'alfil a «g6», les blanques continuen amb la captura del peó de «g7» amb l'alfil i el mat es també imparable.

SIGNES: + = Escac; ++ = Escat i mat; x = La lletra de davant del signe indica la peça que captura la que hi ha a la casella indicada després del signe.

Exemple: 2. Txd7+ vol dir que la torre «mata» la peça situada a d7. d7d7

DANSES I TRADICIONS

Els Dolçainers i Tabaleters de Forcall van creixent i es van consolidant. A les cercaviles i processons ja no tenim que estar pendents de qui ens podrà posar la música, amés a més al ser un grup força nombrós es poden repartir en grups i arribar a totes dels dances. Toni García ens mostra a la fotografia una recent actuació a una cercavila.

APARTAT DE CORREUS, 25140 - 08080 Barcelona
E-mail: coloniaforc@telepolis.com - Fax: 93 211 63 64

BISGARGIS: C/. Bruc, 62, pral., 2.ª - 08009 Barcelona

EDITA: Colònia Forcallano-Catalana. - **REDACCIÓ:** Carmen Ferrer i Sergi Bordás.

IMPRIMEIX: Impremta Gier - C/. Onze de Setembre, 19 - 08860 CASTELLDEFELS (Barna)

Telèfon: 93 665 63 04 - Fax: 93 665 13 96 (Exemplar gratuït)